

(normativne) poglede. S poskusi vrednotenja ekonomskih in geografskih sil je bil profesor Malovrh med prvimi slovenskimi geografi, ki so odpirali pota h kvantitativnemu obravnavanju. Spomnimo le na razprave, kot so funkcijsko vrednotenje gorate pokrajine, regionalizacija na podlagi homogenosti, razvojne sile v gospodarskem prostoru, zasnova analize gospodarsko-prostorske strukture kmetij, vrednotenje agrarnega prostora, bioklimatski cikli v kmetijstvu itd. Nagnjenost k takemu načinu mišljenja je tudi vodila k izredno pretehtanemu oblikovanju besedila v razpravah, kar pa je marsikdaj otežilo berljivost.

Ta spontani zapis ni imel namena ovrednotiti obsežno in večstransko znanstveno delo našega jubilara. Z njim smo skušali le obnoviti nekaj geografskih misli naše polpretekle dobe, v kateri je profesor Malovrh zavzemal pomembno in svojsko mesto. Njegov jubilej, osemdesetletnica, je bila spodbuda za ta razmišljanja. Jubilaru, profesorju dr. Cenetu Malovrhu, ob tej priložnosti iskreno čestitamo, mu želimo obilo zdravja in moči ter izražamo željo, da bi v slovenski gospodarski geografiji na svoj izvirni način prispeval še kakšen nov in drugačen pogled.

Igor Vrišer

Prof. dr. Anton Sore — sedemdesetletnik

Konec letošnjega leta bo dopolnil sedemdeset let bogatega in delovnega življenja in več kot petinštirideset let uspešnega pedagoškega in nadvse plodnega ter odmevnega znanstvenoraziskovalnega dela naš uveljavljeni, priznani in cenjeni kolega prof. dr. Anton Sore. Temeljne biografske podatke, ki osvetljujejo njegovo življenjsko pot in razgibano ter vsebinsko pestro znanstvenoraziskovalno dejavnost, je podal in razčlenil ter podrobno osvetlil dr. D. Meze v priložnostnem zapisu ob jubilaritvi šestdesetletnici (prim. *GV*, 57, 1985, str. 109–110). Zato velja ob njegovem letošnjem življenjskem prazniku razmisliti predvsem o njegovem delu, ki je vsebinsko bogato in raznovrstno. Prenekatero področje izredno razvejene in razgibane geografske vede je namreč obogatil prof. dr. A. Sore z novimi pogledi in tehtnimi raziskovalnimi spoznanji, ki bodo trajneje bogatila in plemenitila sodobno slovensko geografsko vedo.

Dr. Anton Sore (roj. 28. decembra 1925) je že od sredine leta 1990 v zasluženo prigranem pokoju. Bil je srednješolski profesor celjske gimnazije Center in od leta 1984 tudi izredni profesor Pedagoške akademije (fakultete) Univerze v Mariboru. Pripada tisti prvi povojni generaciji naših geografov, ki je pomembneje zaznamovala in vplivala na razvoj, razcvet ter družbeno uveljavitev sodobne geografske misli na Slovenskem. Novi in najrazličnejši filozofski in načelno-teoretični pogledi na stroko in na temeljni, osrednji objekt geografskega preučevanja, kateri so se porajali in odmevali predvsem po Evropi, so neposredno vplivali na nove razvojne smeri stro-

ke. Tedaj je postala Slovenija, in sicer največ po zaslugi prof. dr. S. Ilešiča, eno izmed pomembnih stičišč in vozlišč novih, prevetrenih pogledov na geografijo, ki so se uresničevali in preverjali z najrazličnejšimi raziskavami. Vse to je neposredno vplivalo ne samo na nove usmeritve geografskih raziskovanj, temveč in predvsem na oblikovanje, utrjevanje in sprejemanje nove, čedalje bolj statistično-matematično modelirane raziskovalne metodologije kakor tudi na nova, predvsem na različna aplikativna področja prostorskih ved. S tem sta se izredno razširila vloga in pomen geografije na povsem nova področja, ki so terjala in potrebovala geografski, to je celovitejši pogled na posamezne prostorske pojave, njihove sestavine in sisteme.

Novi pogledi na stroko, ki so se oblikovali in dopolnjevali tudi na osnovi izsledkov številnih in raznovrstnih geografskih proučevanj, so postavljali v ospredje zahteve in potrebe po celostnem raziskovanju pokrajine, njenih pojavov in temeljnih procesov, ki so preoblikovali obstoječo, iz preteklosti podedovano pokrajinsko fizionomijo. Raznovrstni pokrajinski pojavi in procesi, ki so sooblikovali vsakdanji prostorski sistem in njegovo družbeno-gospodarsko pomembnost, so preglasili s svojimi pojavnimi oblikami in razvojnimi težnjami dotedanji kolikor toliko usklajen in polivalenten pokrajinski razvoj. V takšni naravnosti razvoja in preoblikovanja posameznih sestavin prostorskega sistema je prihajalo do večjih ali manjših pokrajinskih degradacij, ki so negativno vplivale na kakovost življenjskega okolja. Pregled, poznavanje in razumevanje posameznih destruktivnih in slabševalnih pojavov in procesov v okolju so terjali usmerjena, aplikativno naravnana proučevanja pokrajine. Tudi z njimi je geografija, in sicer v vsem svojem dosedanjem razvoju, upravičevala in utemeljevala svojo uporabno naravnost in vsakokratno družbeno-gospodarsko koristnost in veljavnost.

Poglobljena in aplikativno naravnana raziskovanja so terjala specializacijo tudi na področju proučevanja geografske stvarnosti, ki je zamejena in utemeljena v geografskem okolju — pokrajini. Vse njene prvine in sestavine so tisti dragoceni vzgibi, viri in podlage, ki s svojimi medsebojnimi vplivi ter vzročno-posledičnimi pokrajinskimi oblikami in procesi prispevajo k temeljnim geografskim spoznanjem in obče veljavnim pokrajinskim zakonitostim. To so namreč tista osnovna spoznanja, ki so bogatila in zlahtnila izsledke domala vseh geografskih raziskav. In prav v tem vsebinskem okviru, s katerim so bila določena prenekatera geografska proučevanja, se je rojevala tudi na Slovenskem nova geografska miselnost, ki je bila utemeljena na novih raziskovalnih dosežkih.

Prof. dr. A. Sore se je že od vsega začetka dejavno vključil med mlade in nove ustvarjalce slovenske geografske misli in zavzete oblikovalce njene družbene in aplikativne usmeritve ter uveljavitve. Čeprav je bil z vso svojo eksistencialno nujnostjo predvsem in neposredno zavezan srednješolskemu izobraževalnemu procesu in kasneje tudi predavanjem študentom geografije na pedagoški akademiji, je vedno našel še toliko moči in ustvarjalne zbranosti, da je bil ves čas dejaven tudi na različnih področjih geografskih raziskovanj. Po tem ga smemo upravičeno uvrščati med tisto elito naših nekdanjih srednješolskih profesorjev, ki so bili poleg odličnih

pedagogov tudi vztrajni, pomembni in predani raziskovalci slovenske zemlje in njenega človeka.

Soretova znanstvenoraziskovalna bibliografija šteje nad 50 objavljenih del, ki zajemajo in predstavljajo različna področja geografije in mozaične splette njenih značilnih znanstveno-strokovnih pojavov in procesov ter aktualno prostorsko problematiko. Dr. A. Sore je eden izmed tistih redkih slovenskih geografov, ki se je dokaj enakomerno ukvarjal s številnimi vejami geografije. Priljubljena tematika njegovih raziskav sega tako na področje naravnogeografskih kot tudi družbeno-gospodarskih ter regionalnogeografskih osvetlitev celjske regije ali njenih posameznih pokrajinskih predelov. Le v izjemno redkih primerih je dosedanja Soretova raziskovalna vnema segla še na druga območja na Slovenskem.

Celjska regija kot celota, predvsem pa njeni posamezni pokrajinski predeli s svojstveno strokovnogeografsko problematiko so bili osrednje torišče Soretovega raziskovalnega dela. V teh območjih so se porajali raznovrstni, tudi strokovno dovolj zanimivi geografski pojavi in procesi, ki so po vsebinski in fiziognomski plati dopolnjevali podobo preoblikovanja slovenskih pokrajin v času najintenzivnejše industrializacije, deagrarizacije ter depopulacije obrobni, predvsem hribovskih območij. S Soretovimi študijami in razpravami smo dobili nazoren vpogled v dogajanja na širšem celjskem območju v času razkroja agrarne strukture in rojevanja nove industrijske družbe.

Kakršnakoli podrobnejša osvetlitev Soretovega raziskovalnega dela po posameznih področjih je težko izvedljiva in uresničljiva, saj ima zgolj papirnato veljavo. Kajti v vseh njegovih delih prevladuje tisti široki in celostni geografski vidik, ki vrednoti pojave in procese v pokrajini v medsebojni vzročno-posledični odvisnosti, išče vzroke za njihov nastanek in razvoj, kakor poskuša tudi ovrednotiti njihovo vlogo pri vsakokratnem spreminjanju, preoblikovanju okolja in njegovih sestavin. Pa vendarle si dovoljujem Soretovo delo, tudi zaradi boljše vsebinske preglednosti, razčleniti po posameznih, osrednjih vejah geografije.

Na prvem mestu velja opozoriti na Soretove regionalnogeografske študije. Čeprav ima večina njegovih razprav močan poudarek na celovitem geografskem prikazu obravnavane tematike, pa so nekatera Soretova dela, ki so tudi po naslovu, vsebinski zasnovi in obravnavani tematiki oziroma problematiki povsem regionalnogeografsko obarvana. V to zvrst prištevamo prikaz Šaleške doline, pa njeno naglo, korenito preoblikovanje po 2. svetovni vojni, ki je slonelo predvsem na premogovništvu. Sistematičen oris sprememb te pokrajine je izšel v knjigi *Velenjska kotlina včeraj in danes* (Velenje 1963). V to vsebinsko-metodološko zvrst smemo uvrstiti Soretov opis občine Velenje, ki je izšel pred dvajsetimi leti v 3. knjigi Savnikovega *Krajevnega leksikona Slovenije* (1976). Tudi knjiga z značilnim in povednim naslovom *Geografija nekaterih delov celjske makroregije*, ki je izšla kot posebna številka *Celjskega zbornika* (1969), prinaša regionalnogeografsko osvetlitev Dobrnskega podolja s Paškim Kozjakom ter Zgornjega Sotelskega. Žal je njegova obsežna študija, *Laško z bližnjo okolico* (75 str.), v kateri so prikazani razvoj in problemi našega manjšega mesta, ostala v rokopisu.

Soretovo raziskovalno pozornost so privabljali tudi nekateri recentni geomorfološki pojavi in procesi. S tega področja je sistematično proučil zemeljske plazove in usade na Zgornjem Sotelskem in na območju celjske občine. Posebno študijsko pozornost je namenil ugrezninam v Velenjski kotlini, ki so v marsikaterem pogledu spremenile oblike današnjega površja. Vsaj delno sodita v ta vsebinski sklop tudi proučitvi tektonskega potresa na Kozjanskem leta 1974 in katastrofalne povodnji junija 1954 v Celju, ko je skupaj s kolegi raziskal geografske učinke neurja v mestu ob Savinji ter v Šaleški dolini.

Geografija prebivalstva je ena izmed priljubljenih Soretovih tematik, ki ji je namenjal skrbno pozornost. V njegovih razpravah je zašivela pestra geografska problematika ljudi ob zgornji Sotli, pa deagrarizacijski procesi na območju celjske občine. Ves čas je spremljal gospodarsko in prebivalstveno problematiko in dinamiko v Velenjski kotlini, pregledno je zarisal prebivalstveni razvoj Vitanjskega podolja, pa tudi šentjurske in šmarske občine. Raziskal je narodnostno sestavo prebivalstva v Obsotelju, strokovno izobraženost ljudi na območjih celjske regije ter umrljivost celjskega prebivalstva. Pisal je tudi o študijskih smereh in zaposlitvah absolventov celjskega učiteljskega, srednje pedagoške šole, v obdobju 1952–1988.

Oskrba prebivalstva s kmetijskimi pridelki in izdelki je naslednje raziskovalno področje, ki se mu prof. dr. A. Sore ni odrekal. Skupaj s prof. Z. Knez-Šterbenc sta proučila oskrbo Celja z mlekom; to je tudi njuna prva objavljena, oziroma tiskana strokovna razprava (GV, 1954). V kasnejših letih je dr. A. Sore raziskal še preskrbo Celja z vrtninami, pisal pa je tudi o pridelovanju pšenice in preskrbi s kruhom v Celjski kotlini.

Dr. A. Sore je predstavil nekatere geografske dejavnike, ki so pomembneje vplivali na izoblikovanje gostilniškega omrežja v celjski občini. Kot geograf tudi ni mogel prezreti pokrajinsko zanimivega zaledja celjske trgovine na drobno, ki se je spreminjala s prometnim omrežjem, dnevno migracijo delovne sile itd. *Cestni režim na celjskem prometnem križišču* je primer študije, ki vrednoti krajevne, pokrajinske in medregionalne prometne tokove in njihov neposreden vpliv na nekatere temeljne, prostorske sestavine. Prav tako tudi ni zanemaril z geografskega vidika zarisati prometne vloge, ki so jo odigrali v preteklosti čolni in brodovi v spodnjem slovenskem Posavju, na spodnji Savinji in spodnji Krki. Pred nami je tudi obsežna razprava, ki še čaka na natis in ki razčlenjuje geografske vidike železniške proge Celje–Velenje–Dravograd ter velenjske železničarje in njihov vsakdan. Prof. A. Sore nam je prikazal tudi vzroke za nastanek in razvoj ter upadanje sejmov na celjskem območju.

V domeno Soretovih proučitev sodijo tudi posamezna poglavja iz turistične geografije. Raziskal je geografske osnove zdraviliškega turizma v Rogaški Slatini in Atomskih toplicah, prikazal pa je tudi nekatere poglobitve dejavnike, ki opredeljujejo gostinstvo na območju celjske občine. V začetku sedemdesetih let je raziskal nekatere temeljne geografske sestavine, ki so soodločale pri razmeščenosti počitniških hiš in počitniških naselij v Posavju.

Njegova bibliografija obsega tudi raziskave nekaterih obrtnih dejavnosti. Predstavil je domačo lesnopredelovalno dejavnost in obrt v Posavinju in Posotelju ter razvoj obrtnih dejavnosti v celjski občini po 2. svetovni vojni. Tudi v teh raziskavah skuša osvetliti obrtne dejavnosti iz različnih zornih kotov in prikazati ter ovrednotiti njihovo neposredno vpetost v pokrajinski sistem.

Prof. dr. A. Sore je edini med nami, ki je načrtno preučil tudi stare strešne kritine v celjski regiji. Vse do nedavna je bila kritina pomembna gradbena prvina, ki je soodločala pri konstrukcijski zasnovi strehe in je bila domala neposredno povezana z okoljem (npr. slama, skodla, pohorski skril, domači bobrovec itd.). Prav tako je naš jubilat edini med geografi, ki so ga pritegnile nekatere zemljepisne značilnosti in posebnosti pokopališč na območju Savinjsko-Sotelske Slovenije.

Tudi v zadnjem času je Soretova raziskovalna vnema živa in plodna. Postregel nam je s pregledom in obsežnim seznamom krajevnih imen, proučil in zamejil je značilna ledinska in krajevna imena na območju celjske regije in prav s tega območja je zbral in komentiral tudi vodna imena. Skratka, v zadnjih letih je sistematično zbiral in razčlenjeval ter pojasnjeval najrazličnejša zemljepisna imena, ki s starejšo generacijo prebivalstva nenavadno hitro izginjajo iz človekovega spomina.

Znanstvenoraziskovalno delo prof. dr. A. Soreta je raznovrstno, na nekaterih področjih celo pionirsko, in pomeni dragocen in marsikdaj tudi izviren prispevek k poznavanju geografskih značilnosti celjske pokrajine in njenega zaledja. Z vestnim delom, dokumentiranimi spoznanji in izpeljavami in sploh z inovativnim pristopom k predstavitvi in pojasnjevanju prenekaterih aktualnih geografskih pojavov in procesov je v mnogočem obogatil slovensko geografsko misel in njena splošno veljavna spoznanja. Za ves njegov trud in za vsa njegova znanstvenoraziskovalna spoznanja, ki jih je vgradil v slovensko geografijo, smo prof. dr. A. Soretu iskreno hvaležni. Ob njegovem življenjskem prazniku mu želimo, da bi mu zdravje še naprej prizanašalo in omogočalo ter podpiralo sprostitev njegovih ustvarjalnih moči! In da bi nas še dolgo seznanjal z geografskimi problemi celjske regije!

Milan Natek

Marjorie M. Sweeting (1920–1994)

Med krasoslovci vsega sveta je boleče odjeknila vest, da je na silvestrovo lanskega leta po hudi bolezni zapustila naše vrste ena velikih sodobnih krasoslovskih osebnosti univerzitetna profesorica iz Oxforda dr. Marjorie M. Sweeting. Slovenski krasoslovci se je spominjamo zaradi njene naklonjenosti do slovenskega in dinarskega krasa, kar se je kazalo bodisi v njenih temeljnih delih o krasu, njenih pogostih obiskih pri nas in v njeni pomoči pri vzgoji raziskovalcev z dinarskega krasa. Začetki zanimanja za slovenski in sosednji dinarski kras segajo v obdobje kmalu po